N°. 103. A°. 1839.

ARNHEMSCHE COURANT.

Dingsdag 2 Julij.

Deze Courant, die geregeld 4 maal in de week wordt uitgegeven, en wel op *Zondag*, *Dingsdag*, *Donderdag* en *Zaturdag*, is, voor den prijs van *f* 16 in het jaar, bij alle Boekverkoopers en Postkantoren in het Rijk te bekomen. — Voor *Buitengewone Couranten* of *Bijlagen* wordt den geabonneerden niets afzonderlijk in rekening gebragt.

SYRIE en EGYPTE.

De drie voor ons liggende Triëster bladen, *Osservatore*, *Lloyd Austriaco* en *Oesterr. Lloyd*, behelzen uit Alexandrië, van den 7den dezelfde berigten, die gisteren en eergisteren onze brieven uit Triëst mededeelden, zonder nadere bijzonderheden. (*Allg. Zeit.*)

— *Alexandrië*, 7 *junij*. Een koerier brengt ons de tijding dat de Ottomannische troepen eenige dorpen op Egyptisch grondgebied bemagtigd hebben. *Soliman*-pacha (de kolonel *Selves*) die geen last had om geweld met geweld te keeren, is teruggetrokken. *Ibrahim*-pacha haastte zich daarop het gebeurde aan zijnen vader te melden, die hem antwoordde: »Ik heb uw berigt ontvangen, dat eenige detachementen Turksche kavallerie de dorpen van het district Anteb geplunderd en Ouront in bezit genomen hebben. Ik heb de stukken terstond laten vertalen en aan de hier residerende consuls der vier groote mogendheden medegedeeld. Na er lang over te hebben beraadslaagd hebben zij mij gezegd: »»Het belang U. H. is steeds verdedigender wijze te handelen; doch daarbij moet U. H. door alle middelen waarover zij beschikken kan geweld met geweld keeren; de provincie en het garnizoen van Anteb worden met nieuwe troepen versterkt, en als de Turken in hunnen marsch tegen Anteb voortgaan, laat dan het garnizoen op het legercorps terugtrekken, hetgeen tevens voortrukken en tegen het Turksche leger marcheren zal. Ten gevolge van dezen maatregel zal de slag slechts op Egyptisch grondgebied geleverd worden, waardoor gij gemakkelijk bewijzen zult dat de aanval van hunne zijde heeft plaats gehad."" Deze verklaring scheen mij des te doelmatiger omdat zij met de gematigdste handelwijze overeenstemt, die ik tot nog toe in acht genomen heb. Deswege gelast ik u, mijn zoon, u naauwkeurig te gedragen overeenkomstig den inhoud van het tegenwoordige schrijven." (*K. Z.*)

TURKIJE.

Konstantinopel, 12 *junij*. Het Turksche manifest tegen *Mehemed-Ali* is verschenen, en gedagteekend van den 8sten. *Mehemed-Ali* alsmede *Ibrahim*-pacha worden daarbij van alle door hen bekleede ambten en waardigheden outzet, en de opperbevelhebber des Ottomannischen legers, *Hafiz*-pacha tot opvolger in het pachalik van Egypte benoemd. (*K. Z.*)

RUSLAND.

St. Petersburg, 19 *junij*. De stoomboot *Le Tage*, welke den 16den dezer met 59 reizigers uit Havre hier aankwam, heeft, met inbegrip van zijn oponthoud te Koppenhage niet meer dan 7½ dag voor zijne reis besteed.

De generaal-majoor *Karolin* heeft eene nieuwe soort van kagchels uitgevonden, die met houtskolen verwarmd worden en buitengemeen zuinig branden moeten. Volgens de beschrijving welke de *Nordische Biene* er van geeft, bestaan deze kagchels uit cilinders van eene halve tot eene geheele (Russische) el in diameter en zijn van een tot twee ellen hoog. Deze cilinders zijn uit pakpapier vervaardigd en met tapijten bekleed. Binnen dezelve bevindt zich een bijzonder toestel waarin de kolen glimmen maar niet branden, en door het papieren omhuldsel hetwelk »tot geruststelling van angstige personen" met ijzer belegd is, de warmte mededeelen. Eene proef die den vorigen winter met zoodanigen kagchel bij den gouverneur-generaal van St. Petersburg genomen werd, heeft volkomen voldaan. Thans houdt de uitvinder zich bezig met de vervaardiging van eenen keukenkagchel waarin men tot het bereiden van spijzen een minimum van kolen behoeft. (*Preuss. Staats-Zeit.*)

DUITSCHLAND.

Karlsruhe, 25 *junij*. Met algemeene stemmen heeft de tweede kamer besloten het voorstel van den heer *v. Rotteck*, tot herstelling van eenen wettigen toestand in perszaken, naar de afdeelingen te verzenden. Daarop werd, met algemeene stemmen tegen eene, besloten het voorstel voorloopig te doen drukken. (*K. Z.*)

OOSTENRIJK.

Weenen, 22 *junij*. De *Beobachter* behelst thans het officiële berigt, dat, ten gevolge der bevredigende verklaringen van het Brusselsche hof, de diplomatische betrekkingen, welke door de opname van den generaal *Skrzynecki* in het Belgische leger afgebroken waren, tusschen het laatstgemelde hof en het keizerlijk Oostenrijksche weder hersteld zijn, en dat de Belgische gezant, baron *O'Sullivan de Grass*, die hier tot nog toe als privaat persoon verkeerde, zijne diplomatische functiën weder aanvaard heeft. Tot keizerlijke gezant aan het Brusselsche hof is benoemd geworden de baron *Maurits van Dietrichstein*, voormalig gezant aan het Badensche en Hessische hof.

Gisteren heeft men hier over Triëst handelsbrieven ontvangen, die melden, dat de oorlog in Syrië begonnen is. (*K. Z.*)

PRUISSEN.

Coblenz, 26 *junij*. Gisteren avond tegen 8 ure had hier, bij het opbrengen van eenen deserteur, een volksoploop plaats. Er werd eenige rijdende artillerie en een kompagnie infanterie bij geroepen en ten 12 ure was alles volkomen stil. Slechts om verkeerde opgaven in vreemde bladen te verhoeden maken wij gewag van dien oploop, die overigens geene politieke strekking had. (*Rh. u. M. Z.*)

— De *Allgemeine Zeitung* behelst een berigt uit Keulen volgens hetwelk eene koninklijke kanibets-order gelast hebben zou de troepen geheel op vredesvoet terug te brengen.

— Volgens eenen brief uit Berlijn, in den *Hamb. Corr.* hield men aldaar eene Russische interventie in de zaken der Porte en *Mehemed-Ali* voor zeker.

Keulen, 30 *junij*. Reeds eenigen tijd geleden werd er gemeld, dat de Pruissische regering represaliën dacht te nemen, wegens het oponthoud dat de Pruissische stoombooten te Arnhem moeten lijden. Thans berigt de *Rhein und Mosel Zeitung*, dat de stoomboot *de Nederlander*, behoorende aan de Nederlandsche stoomboot-maatschappij, des morgens van den 28sten bij hare opvaart verhinderd werd de Rijnbrug bij Coblenz te passeren; zoodat zij hare reizigers overgeven moest aan de boot der Dusseldorpsche maatschappij, die eveneens naar Mainz opvoer.

ENGELAND.

Londen, 27 *junij*. De *Morning Herald* bevat eene briefwisseling, gevoerd tusschen Rusland en Engeland ten opzigte der Spaansche aangelegenheden, en welke briefwisseling getrokken is uit de officiële stukken, op bevel der koningin aan het lagerhuis medegedeeld. Uit dezelve blijkt, dat Rusland, op eene nota van Engeland antwoordende, verklaard heeft, dat de keizer evenzeer met diep leedwezen den bloedigen oorlog in Spanje zag voortwoeden, doch dat hij geenerlei goeds verwachtte van eene afzonderlijke poging, welke hij zonder medewerking van Pruissen en Oostenrijk zoude doen, gelijk deze ook, zonder zich met Engeland en Frankrijk te verstaan, tot geene beslissende maatregelen kunnen besluiten; dat de keizer bereid is om deel te nemen aan alle beraadslagingen, waarvan het doel niet zal zijn eenig oogmerk van eigenbelang maar van zuivere menschelijkheid, waar ook de zetel der beraadslagingen alsdan gevestigd mogt worden.

Het antwoord van lord *Palmerston* op deze nota is van 25 januarij ll. Daarin wordt gesproken van de slagting der gevangenen in Spanje, en waarvan lord *Palmerston* de schuld uitsluitend werpt op de Carlisten, die met deze wreedheden een begin gemaakt en daardoor de represailles der Christino-generaals uitgelokt hebben. Ten opzigte der beraadslagingen van de groote mogendheden met het doel om Spanje te bevredigen, kon Engeland zich niet verklaren, zoo lang het niet wist, welke de inzigten der daaraan deelnemende partijen waren; buitendien verkeerden Engeland en Frankrijk in dit opzigt niet in dezelfde gesteldheid als de overige mogendheden, en kunnen deze beide regeringen onmogelijk deelnemen aan onderhandelingen, strijdig met de verbindtenissen, welke zij bij het traktaat des viervoudigen verbonds hebben aangegaan.

FRANKRIJK.

Parijs, 27 *junij*. Alles voorspelt, dat de Spaansche kwestie hare beslechting nadert op eene meer voldoende wijze, dan men had kunnen hopen. De voorstanders van de zaak der constitutie en der koningin *Isabella II* kunnen de openhartige verklaring, door verscheiden ministers in de zitting van gisteren afgelegd, niet dan toejuichen. Geene Carlistische contra-revolutie in Spanje; het gouvernement zal nimmer dulden dat het inquisitoriale en monarchale gezag in het herboren Spanje worde hersteld. Dit is een waarborg voor de echte liberalen.

Parijs, 28 *junij*. In het begin der zitting van de kamer der afgevaardigden van heden zijn de beraadslagingen begonnen over een voorstel tot verbetering van het lot der in 1823 en in 1829 op non-activiteit gestelde officieren. De kamer heeft dit voorstel niet in overweging genomen; daarna heeft zij echter, zonder eenige discussie, aangenomen een door het ministerie van oorlog gevraagd krediet tot vermeerdering der municipale garde van Parijs.

BELGIE.

Brussel, 28 *junij*. Het geschil, dat ten aanzien van Martelange is ontstaan, houdt het publiek en de drukpers bezig. Verschillende estafetten, zijn dezer dagen omtrent dit punt heen en weder gezonden. Intusschen moet aan deze zaak niet meer gewigt gehecht worden dan noodig is, en de dagbladen hebben veel overdreven, hetgeen aldaar is voorgevallen. Zij beweren, onder anderen, dat de Belgische troepen in last hebben, om Martelange te bezetten, en door alle middelen het regt van België op dit dorp te doen eerbiedigen. Doch van den anderen kant beweert men, dat het Belgische bewind de noodige bevelen heeft gegeven, om deze kwestie, binnen den kortst mogelijken tijd, te doen beslissen in den zin, door den commissaris van den koning groot-hertog aangegeven.

Men spreekt hier van de benoeming van den heer *O. Sullivan de Grass* tot Belgischen gezant bij het hof van 's Gravenhage. Deze diplomaat was vóór 1830 Nederlandsch secretaris van legatie te St. Petersburg, en bevindt zich thans te Weenen, in afwachting van de beslechting der zaak van *Skrzynecky*, welke, naar onderscheidene berigten, reeds schijnt dáár te zijn.

Brussel, 29 *junij*. Tusschen het groothertoglijk bewind van Luxemburg en het Belgische gouvernement is eene post-overeenkomst gesloten, krachtens welke de gedwongene frankering afgeschaft, en de postgemeenschap op den voet van volkomen reciprociteit vastgesteld is. Deze overeenkomst zal met primo julij effect sorteren.

Men hoopt ook, dat de post-overeenkomst van [illegible] maandag te Breda tusschen Holland en België gesloten, [illegible] eersten der volgende maand zal in werking komen.

De heer de *Potter*, die sedert de [illegible] gouvernement te Parijs woont, kondigt [illegible] België aan; hij zal in zijne geboorteplaats [illegible]igen.

De HH. *Dujardin*, *Fallon* en *Liedts*, als Belgische kommissarissen naar Utrecht gezonden, zijn gisteren avond van daar in Antwerpen terug gekomen.

Men blijft wegens het slechte weder eenige vrees koesteren nopens den oogst. Sedert eenige dagen reeds regent het onophoudelijk door; daarbij waait de wind hevig uit het noord-oosten.

NEDERLANDEN.

Amsterdam, *29 junij*. Men verneemt, dat bij een dezer dagen genomen besluit de heer *Rochussen*, op deszelfs verlangen, is ontslagen als kommissaris voor de onderhandelingen te Antwerpen tot regeling van de Scheldetollen, enz; en dat het Z. M. heeft behaagd in deszelfs plaats tot voorzitter der commissie te benoemen den staatsraad in gewone dienst, den heer Mr. *Copes van Hasselt*.

's Gravenhage, *30 junij*. De redactie van *De Onpartijdige* van heden berigt, dat onderscheiden redenen haar bewogen hebben, dit blad met een ander in te smelten, hetwelk onder den naam van *Nederlander* het licht zal zien en in groot-kwarto, zonder verhooging van prijs, dagelijks, zon- en feestdagen uitgenomen, bij den uitgever van den *Onpartijdige* zal uitkomen.

— Naar men verneemt is Z. Exc. de baron *Verstolk van Soelen*, minister van buitenlandsche zaken, dezer dagen begiftigd met de versierselen van ridder-grootkruis der orde van de kroon van Wurtenberg; hebbende Z. M. thans den minister vergund, die versierselen aan te nemen en te dragen.

Arnhem, *30 junij*. Gisteren heeft het provinciale hof *Dorothea Berendse*, beschuldigd van kindermoord, tot de doodstraf veroordeeld.

— Men meldt uit Kleef, dat de commissie, belast met het onderzoek wegens de ongeregeldheden, aldaar voorgevallen op den 24sten maart l. l. den 26sten dezer vonnis heeft geveld in de zaak van 56 beschuldigden, en de meesten van hen veroordeeld tot één jaar gevangenisstraf. Over 13 anderen, zwaarder beschuldigden, wordt het vonnis van die zelfde commissie nog te gemoet gezien.

Mengelwerk.

Iets over den Ridder Mr. FRANÇOIS FRETS.

(*Ten blijke onzer onpartijdigheid*, *haasten wij ons dit ingezonden stuk te plaatsen.*)

In het mengelwerk der *Arnhemsche Courant* zijn achtervolgens bijdragen opgenomen tot de levensgeschiedenis van groote mannen onder onze tijdgenooten; nog onlangs toch lazen wij van METTERNICH, LODEWIJK FILIPS, DUPIN, THIERS, MAHMOUD, MEHEMED-ALI, hoe aangenaam dergelijke [illegible] Oud-Nederlander nogtans [illegible] te vinden van tijdgenooten, die met hem zich op Oud-Nederland, als hun vaderland mogen beroemen, en welke in de rij der groote mannen van deze eeuw, onmiskenbaar, eene eerste plaats behooren te vervullen; mannen waarop dat vaderland mag bogen, trots alle andere volken van Europa. Ik gevoelde mij dus opgewekt, om mijne zwakke krachten te beproeven aan eene bijdrage tot eenige der levensbijzonderheden van een' dier groote mannen van het thans levend Oud-Nederlandsch geslacht, namelijk van den ridder Mr. FRANÇOIS FRETS. Ik vond mij daartoe te meer genoopt, omdat ik het alleen aan de onwetendheid der redactie van de *Arnhemsche Courant*, ten aanzien van 's mans wezenlijke en schitterende verdiensten, ook aan mijn dierbaar vaderland betoond, mag toeschrijven, dat die groote man veeltijds door haar wordt miskend en zij daardoor wordt wederhouden, om aan hem en aan zijne zoo veelvuldige goede eigenschappen al dat regt te laten wedervaren, waarop zoo uitstekende begaafdheden ontegenzeggelijk aanspraak mogen maken.

Mr. FRANÇOIS FRETS, geboren, zoo ik meene, te Rotterdam, uit waarlijk brave, en in de algemeene achting hunner stadgenooten ruimschoots deelende ouders, werd opgeleid tot de regtsgeleerdheid en zettede zich, na loffelijk volbragte studiën, in zijne geboorteplaats neder, om er als advocaat de praktijk uitteoefenen; hoedanig die studiën voleindigd waren was blijkbaar genoeg aan de faam, die den heer FRETS in zijne vaderstad vooruitging. [illegible] was Zijn Ed. niet bijzonder gelukkig in de behandeling van [illegible] vatte verwa[illegible] processen, door hem verloren, [illegible] in de pleitzaal was ook niet zeer schitterend of wegslepend, zelden boven het middelmatige; het scheen hem voornamelijk te haperen aan de noodige bezadigdheid van geest en kalmte van gemoed, om de zaken met waardigheid voor te dragen en te ontwikkelen, en het bleek al spoedig, dat onder de vele gaven, waarop onze FRETS aanspraak mogt maken, hij die der zelfbeheersching, zoo noodig in den pleitbezorger, niet bezat; hetwelk vele geachte pleiters der wederpartij dan ook dikwerf moesten ervaren, wanneer 's mans opgewekte en heftig bruisende driften meer dan ambrozijn en honig ademende woorden en uitdrukkingen over hen uitstortten, zoo dat hij wel eens te midden van zijn pleitvuur scheen te vergeten de plaats waar hij stond en de achtbaarheid der personen tot wie hij het woord voerde. Daarbij had de man nog de feil, zijne verbolgenheid over de regterlijke uitspraken, die van zijne nederlagen moesten getuigen, niet te kunnen beteugelen, waaraan zich het regt zonderlinge zwak paarde om de door hem verloren processen door den druk algemeen bekend te maken, hetwelk zeker niet konde strekken, om de justiciabelen op zijne hulp en het voorstaan hunner belangen en regten door hem grooten prijs te doen stellen. De schrijvers van nu wijlen de *Weegschaal* vergeleken die uitgave dan ook niet oneigenaardig bij de handelwijze van een collecteur in de loterij, welke alleen aankondiging deed van de vele *nieten*, in zijne collecte gevallen.

Naauwelijks had onze FRETS eenige weinige jaren deze loopbaan betreden, toen de voor Nederland zoo immer gedenkwaardige novemberdagen van 1813 aanbraken en met dezelve de dageraad van deszelfs verlossing uit het juk der Fransche heerschappij. FRETS was een der eerste en vurigste voorstanders der goede zaak. Ik geheug nog de geestdrift, den edelen moed en het schrander beleid waarmede hij zich in de stad zijner woning aan de spits stelde van hen, die geroepen waren, of ook wel zich geroepen waanden, om er de nieuwe orde van zaken voor te bereiden en daar te stellen. Het is waar, na Woerdens noodlottige ramp, waarvan de mare spoedig in Gouda doordrong en van daar naar Rotterdam oversloeg, grepen schrik, angst en vertwijfeling wel velen, die zich wat ver op den voorgrond van het tooneel der [illegible] van den wederaantogt der gevloden Franschen op Rotterdam, meende men ook bij dezen aanstalte tot vertrek te bespeuren, en vernam men van genen, dat hij werkelijk de stad verlaten had, niet uit lafheid van karakter, zoo als het er, bij velen zoo snood ondankbaar voor werd gehouden, maar om elders, te Londen, hulp in te roepen; doch wat ook anderen deden, — Mr. FRANÇOIS FRETS bleef pal staan op zijnen post, even als eene rots in zee te midden der woedende elementen, en al wat er onder de goede burgerij werd verspreid van zijne vlugt naar Engeland, het was niet anders dan grove en onverschoonlijke laster, te grover en onverschoonlijker, naar mate van de groote en zeldzame blijken van moed en vastberadenheid door hem in die hagchelijke en bange oogenblikken, met zoo veel geestkracht, ten toon gespreid. Want ware onze FRETS toen werkelijk naar Engeland vertrokken, het is niet te berekenen welk lot het herboren vaderland dan zoude zijn beschoren geweest! Die blijken vonden dan ook hunne belooning; want reeds onder de eerst benoemde ridders van de Leeuwen-orde (*virtus nobilitat*) bevond zich onze wakkere FRETS; waardoor tevens eenigermate werd te gemoet gekomen aan de groote teleurstelling zijner talrijke vrienden, bewonderaars en hoogschatters, die bij de vroeger ingestelde militaire Willems-orde stellig er op hadden gerekend, hem met het ridderkruis der 3de klasse, zoo al niet met het commandeurs-lint dier orde begiftigd te zullen zien, als eene [illegible] zijnen moed in die benarde en gevaarvolle dagen; dat de immer [illegible] er niet aan dacht, zal ieder beseffen, die met zijnen zedigen aard bekend is.

De onvermoeide geest van onzen FRETS zich al te zeer beperkt gevoelende in den kring van deszelfs werkzaamheden, hetzij in de regtspraktijk, — bijkans door het verlies van proces op proces zoo voor de Rotterdamsche regtbanken als voor het hooggeregtshof te 's Gravenhage gekenmerkt, — hetzij in den edel achtb. stedelijken raad van Rotterdam, — had hem dan ook al lang doen uitzien naar een veld van meer uitgebreiden aard, waarop de vruchten van dien geest weliger zouden kunnen bloeijen en wassen. Ofschoon verre verwijderd van alle verwatenheid, nimmer met zich zelven ingenomen, veeleer anderen boven zich achtende, meende onze FRETS toch, dat de Tweede Kamer der Staten-Generaal juist de voor hem geschikte werkkring zoude zijn, waardoor hij de geheele natie, aan wier belangen hij zich wilde wijden, op nieuw aan zich zoude verpligten. Voorzeker een bekoorlijker verschiet dan dat eener met den dag afnemende, ja bijkans verloopen advocaats-praktijk. Bescheidenlijk liet onze FRETS dan ook onder Hollands gewestelijke staten van zijne bereidwilligheid om zijne rust, zijne kunde en talenten aan het vaderland ten offer te brengen, blijken; zonder dat echter die aangewende pogingen aanvankelijk mogten gelukken, waartoe ze dan ook door hem met te veel schroom en te weinig aanmatiging waren aangewend; doch zoo als in vele zaken, en bij vele sollicitatiën, de aanhouder wint, en ook onze FRETS ondervond zulks door zijne benoeming tot lid der voormelde kamer op 4 december 1829, die hem eene nieuwe loopbaan van eer en glorie opende.

[illegible] had [illegible] er geene schade bij [illegible] route in eens. Want naauwelijks had hij zitting genomen, of het bleek reeds hoe de man zich voor zijne nieuwe betrekking had gevormd en voorbereid; den 4den december 1829 tot lid benoemd, werd hij in de vergadering van den 12den daaraanvolgende beëedigd en nam zitting. De eerstvolgende vergadering had plaats den 14den dier maand, en onze FRETS liet zich toen reeds wakker in het committé-generaal, dat de openbare zitting voorafging, hooren; men hield zich toen bezig met de discussiën over de tienjarige begrooting, welke in achtereenvolgende zittingen afliep; in die van den 16den sprak de man mede een helder en doordacht advijs over dat belangrijk onderwerp uit (1); waarlijk geen geringe taak, wanneer men bedenkt, wat er over die wet in de afdeelingen was voorafgegaan, waaraan onze FRETS, toen nog geen lid der kamer zijnde, geen deel had kunnen nemen; er behoorde dan ook al de moed toe, welke hem toen en steeds ten allen tijde bezielde, om als redenaar op te treden.

(1) Zie de *Staats-Courant* van 18 december 1829, no. 298.

Onwillekeurig komt mij het naïve gezegde van een der toenmalige leden, afgevaardigd uit de zuidelijke provinciën, over de voortvarenheid van onzen FRETS in de gedachten: » Hij spreekt reeds voor dat hij zit." Wat nu Oud-Nederland aan die herhaaldelijk bevestigde keuze van Hollands staten, — eenmaal echter wat twijfelachtig, — verschuldigd is, kan hij, die een getrouw lezer der *Staats-Courant* is, in de daarin opgenomen advijzen lezen; advijzen, die op zoo vele bladzijden getuigen van 's mans alomvattende kennis der staathuishoudkunde, gezwegen nog van de bescheidenheid nederigheid en afkeer van allen eigenwaan, welke er in doorstralen en de kenmerkende eigenschappen er van uitmaken; en wanneer men nu tot die lezing al geen lust of gelegenheid heeft gehad, dan heeft de *Arnhemsche Courant* de gewis niet gemakkelijke taak vervuld, om telkens, wanneer het te pas kwam, die stukken en brokken uit de redevoeringen te nemen, welke den echten meester verraden, opdat ze niet zouden verloren gaan.

Het kon dan ook wel niet anders, of onze hooge en vaderlijke regering moest van hare zijde nadrukkelijk doen blijken, hoe ook zij zoo veel kunde, deugd en regtschapenheid naar waarde wist te schatten; de trapswijze verheffing van onzen FRETS tot waardigheden en eerambten is, als het ware, eene aaneenschakeling van zoo vele bewijzen dier opprijsstelling, door gemelde regering gegeven. Het is begonnen met zijne benoeming tot lid der commissie van herziening der Nederlandsche wetgeving, waarvan de uitkomst boven allen lof blijft; het is voortgezet met zijne aanstelling tot vice president der regtbank van eersten aanleg te Rotterdam; het is achtervolgd door zijne benoeming tot president der arrondissements-regtbank aldaar; en mogten eenmaal Hollands staten ondankbaar worden, en de verpligting des dierbaren vaderlands aan FRETS vergeten, of uit het oog verliezen, — het zal dan gewisselijk eindigen met hem het lidmaatschap der Eerste Kamer van de Staten-Generaal te schenken, gepaard met het kommandeurskruis der Leeuwen-orde; terwijl in het verschiet zich nog altijd het jonkheerschap blijft vertoonen. Aldus beloont eene vaderlijke regering de groote mannen in Oud-Nederland.

Ik zou nog kunnen gewagen van Mr. FRANÇOIS FRETS als musicus, of liever als voorstander der toonkunst: ook in dat opzigt zijn zijne verdiensten onvolprezen. Aan hem grootendeels heeft de maatschappij ter bevordering dier edele kunst haar aanzijn te danken. Hij die het betwijfelen mogt, ga naar Rotterdam en zie wat de afdeeling aldaar aan haren waardigen president FRETS hebbe dank te weten.

Moge deze zwakke en onvolkomene bijdrage tot de levensgeschiedenis van den grooten man, dit sieraad zijner eeuw, hem aangenaam zijn, als eene [illegible] zijne veelzijdige verdiensten, en daardoor hem strekken ter [illegible] dat, zoo er gevonden worden, de ondankbaren, welke hem [illegible] in Oud-Nederland bestaan, welke openlijk voor hunne [illegible] opzigte durven uitkomen. Moge die bijdrage strekken, om de [illegible] der *Arnhemsche Courant* van hare verkeerde oordeelvellingen in dezen voor altijd terug te doen komen.

Geschreven in de provincie Holland, vóór den tijd der verkiezingen van leden der Tweede Kamer, in 1839.

* * * *

Letternieuws.

Wenschen, verwachtingen en uitzigten van Nederland. — Amsterdam, *J. C.* VAN *KESTEREN*, 1839. 32 bl.

(*Zie No. 101.*)

In de eerste afdeeling acht de schrijver wenschelijk:

» 1°. De ministeriële verantwoordelijkheid;

2°. Aan den koning de magt te geven, om de Tweede Kamer te ontbinden en nieuwe verkiezingen te bevelen;

3°. Aan den Koning op te dragen de regtstreeksche aanstellingen in de geregtshoven, bij de rekenkamer en de munt."

Behalve de voorgestelde veranderingen in de grondwet, zijn er nog andere, die niet minder wenschelijk schijnen, en die, geen nadeel aan den gang der zaken toebrengende, tevens groote bezuinigingen zouden te weeg brengen. Van het inkomen des konings mag niet worden gesproken. Z. M. heeft getoond hoezeer hij den toestand des lands in overweging nam, toen hij zoo onbekrompen, en uit eigene beweging, bij het begin der Belgische onlusten, een groot deel zijner inkomsten afstond, en, in plaats der 24 tonnen gouds, bij art. 30 toegekend, zich met anderhalf millioen vergenoegde.

Waarom de schrijver vindt, dat *van het inkomen des konings niet mag worden gesproken* is vrij duister. De koning der Nederlanden is een der rijkste vorsten van Europa, zoodanig zelfs, dat Z. M. ook zeer goed de anderhalf millioen zou kunnen ontberen. In allen gevalle zou, daar het rijk op meer dan de helft is verminderd, het inkomen van Z. M. ook wel op de helft kunnen verminderd worden. Te meer als men in aanmerking neemt, dat de overige leden des koninklijken huizes, hier te lande, ook nog grootendeels aanzienlijke toelagen genieten, en hooge posten bekleeden.

» Andere bezoldigingen," vervolgt de schrijver, » kunnen verminderd worden: zouden b. v. de Staten-Generaal niet wat minder verblijfkosten kunnen ontvangen? Zouden *f* 1,200 niet overvloedig zijn, nu bij ons klein grondgebied, een lid der verstafgelegene provincie in éénen dag gemakkelijk naar zijne haardstede kan terugkeeren?"

De verminderde afstand doet hier niets af; want, behalve de verblijfkosten, genieten de leden der Tweede Kamer reiskosten. En de *verblijfkosten* worden, al woonden de heeren buitendien te 's Gravenhage, toch uitbetaald. — Dit punt is echter van oneindig minder belang, dan het volgende hetgeen de schrijver *en passant* aanraakt, namelijk:

» Zoude voor de verkiezing der leden van de Tweede Kamer niet eene meer regtstreeksche manier kunnen worden ingevoerd, in plaats der tegenwoordige, zoo teregt door een geestig man *eene gefiltreerde verkiezing* genoemd?"

De regtstreeksche verkiezingen zijn het voornaamste punt, bij de hernieuwing der grondwet in overweging te komen.

» Behoeft men, bij de herziening der grondwet, de *Eerste Kamer* der Staten-Generaal te behouden? Volgens de grondwet van 1814 bestond zij niet, en het meest scherpziend oog zal bezwaarlijk in die instelling ooit eenig nut hebben gezien: men kan het alleen aanmerken als een middel om eenige menschen een inkomen van *f* 3,000 te geven, dat voor de meesten der tegenwoordige leden eene geringe bijdrage is, die zij niet behoeven."

Eene Eerste Kamer, gelijk de onze thans zamengesteld is, schijnt ons een vijfde rad aan den wagen, en eer nadeelig dan wenschelijk; maar, anders zamengesteld, schijnt zij doelmatig. In allen gevalle behooren hare zittingen, gelijk in Engeland, Frankrijk, België, enz. publiek te wezen. Daarenboven behooren de leden derzelve niet, althans niet grootendeels, door den koning te worden gekozen. De Eerste Kamer behoort een aristocratisch, niet een ministerieel ligchaam te wezen. Men hebbe dus geboren pairs, *of* late er afgevaardigden van den adel verschijnen.

» Is de Raad van State zoo hoog noodzakelijk?" vraagt verder de schrijver op bl. 10; terwijl hij later, bl. 13, met den heer FOCKEMA vraagt:

» Zouden het hoofdbestuur van en het toezigt over de onderscheidene takken van het algemeen bestuur, met eenige nuttige splitsing, niet aan bijzondere leden van zoodanigen *staatsraad* kunnen worden opgedragen (1)?"

Wij gelooven dat de Raad van State zeer goed zou kunnen afgeschaft en deszelfs werkzaamheden deels aan den raad van ministers, deels aan de ambtenaren bij de verschillende ministeriën opgedragen worden. Wij zouden dit niet alleen als eene doelmatige bezuiniging, maar als eene heilzame vereenvoudiging beschouwen. Men vergelijke ten dien aanzien de *Arnhemsche Courant* van 14 september 1837, n°. 109.

» Is het hoog militair geregtshof, hoedanige instelling bij geene der militaire mogendheden bestaat, bij onze kleine legermagt eene dringende behoefte? daarbij moet nog worden opgemerkt, dat èn het *militair wetboek*, èn de *manier van procederen*, bij dat hof in gebruik, ware schandstukken zijn en [illegible] die in onzen leeftijd de regtswetenschap heeft gemaakt (2)."

Vervolgens oppert de schrijver bedenkingen ten behoeve der vrijheid van handel, alsmede van bezuinigingen.

» Van de eerste tijden des koningrijks heeft men bezuinigingen gezocht, vele commissiën zijn daartoe benoemd; maar is wel ooit de kwaal in haar hart aangetast? Om iets wezenlijks te doen, moet men de huishouding veranderen, de administratie eenvoudiger maken, het belastingstelsel wijzigen naar de behoefte van het land, en in verband brengen met de belangen van den handel, dien ouden zenuw van den staat. Bij vereenvoudiging der belastingen zou men met minder onkosten meer ontvangen; dan zou het sluiken, die medgezel van hooge regten, gedeeltelijk ophouden; dan zou men niet meer behoeven dat heerleger van *recherche* en die eeuwige inspecteurs, controleurs, verificateurs, commiesen van allerlei klasse, te voet en te paard.

» De zoogenaamde centralisatie leidt tot omslag en dus tot onkosten. Door niemand is daartegen meer geijverd dan door den wakkeren FOCKEMA en door VAN HOGENDORP. In het eerste deel van de *Bijdragen tot de huishouding van staat* zijn de nadeelen daarvan krachtig uiteengezet. Daar wordt aangehaald de *correspondence politique et administrative van* FIÉVÉE, die ten tijde van NAPOLEON in den staatsraad had gezeten. »» In dat werk, zegt VAN HOGENDORP, kan men tot verzadiging de bewijzen vinden, dat centralisatie slechts dient om een land uit te putten en de bronnen van welvaart te stoppen. En zouden

(1) *Proeven betrekkelijk de staatshuishouding in Nederland*, door Mr. D. [illegible] FOCKEMA; Leeuwarden bij BROUWER, 1834, p. 15.

(2) Van de militaire wetboeken kan men veilig zeggen, dat zij be[illegible] critiek zijn. De oude manier van procederen van het hof van Ho[illegible] militaire hof gevolgd, is omslagtig en kostbaar voor de ongelukk[illegible] te regt staan. Men zie de uitgegeven stukken van den [illegible] nagenoeg wijlen den majoor PASTEUR. Laatstgenoemde [illegible] *f* 1900.

wij dan aan gewoonte en slenter toegeven? Zouden wij onze welvaart in gevaar brengen? Zouden wij 's lands penningen verkwisten tot onzen ondergang? Het departement van binnenlandsche zaken en de beide eeredienslen kunnen veel werk aan de provinciale en plaatselijke besturen overlaten (3)."

» Er zijn tegenwoordig tien hoofden van ministeriële departementen: zeven met den titel van minister, drie met den meer nederigen titel van directeur-generaal. Is dit voor een klein land niet wat veel? Zou niet de vermindering gemakkelijk zijn, door meer dan één departement onder één hoofd te brengen?

» Waartoe? zou men kunnen vragen, een ministerie van justitie, sedert de instelling van den hoogen raad."

Daarna wordt er gesproken van vermindering der staande armee.

» Met de zeemagt is het anders: ofschoon zij noch kan noch behoeft opgevoerd te worden tot de hoogte, die zij in de oude republiek, vooral in het tijdvak van DE WITT, bereikte, is het evenwel niet te [illegible] staat, naar de behoefte van den handel en [illegible]."

Ook hierin deelen wij in het gevoelen van den schrijver.

(*Het slot hierna.*)

Verzameling der Jaarlijksche Verslagen omtrent den staat der provinciën aan de Heeren Staten door derzelver Gedeputeerden; 1838. Te Arnhem, bij C. A. Thieme, 1839.

Reeds meermalen had men den wensch te kennen gegeven, dat de Jaarlijksche Verslagen der Gedeputeerde Staten omtrent den toestand der verschillende provinciën en het gebeurde in dezelve, telken jare mogten worden verzameld en uitgegeven. Overeenkomstig dien wensch worden nu hier de bedoelde verslagen, over het jaar junij 1837 tot junij 1838, aan het publiek aangeboden. De druk is zeer net op velijn papier uitgevoerd.

---

(3) » *La bureaucratie est devenue le ver rongeur des états, la lèpre des sociétés modernes: le nombre des personnes qui forment les armées administratives est immense. Il n'y a pas un de ces agens qui ne soit un impôt.* De Pradt du Congrès de Vienne, II p. 228.

» *Voici sans doute, un fait grotesque, qui résulte du système de centralisation absurde, qu'on s'obstine à nous conserver. — On lit dans le bulletin des* [illegible] *1832, no. 329 bis, une ordonnance royale autorisant la commune de* [illegible]*, arrondissement de Langres, à couper un chêne mort dans sa reserve.*

» *C'est là, sans doute un noble résultat de la centralisation, qui veut que le roi, sur la proposition et sous le contreseing d'un ministre responsable décide gravement et notifie à toute la France par la voie du bulletin, qu'il y a un chêne mort dans la commune de Chalindrey et que cette commune ne compromet pas ses interêts en coupant cet arbre mort. — Gazette de France du 26 janvier 1832.* Vier dagen later vond men in hetzelfde dagblad een nog erger voorbeeld, waarbij gevoegd was deze aanmerking: » *Cette pauvre centralisation, déja blessée à mort par la logique, périra d'un suicide à l'aide du ridicule.*" Als men in Frankrijk, den geboortegrond der centralisatie, zoo spreekt, dan mag men zeggen:

» *Talia si domini quid audent dicere fures?*"

Waterhoogte te Arnhem.

Den 30 Junij 2 El 3 Palm 6 Duim; gewassen 0 Duim; gevallen 3 D.
Den 1 Julij 2 El 3 Palm 8 Duim; gewassen 2 Duim; gevallen 0 D.

Advertentiën.

Te Arnhem bij C. A. THIEME, Boekdrukker.